

Zadnje se mu ni čisto posrečilo, vsaj glede samega sebe ne. O ekspresionizmu, v katerem je sam zrasel in se razvijal, tako da se je povzpел do osrednjega predstavitelja slovenske povojne umetnosti, kateri je bil idejni vodja, v knjigi ni sledu. Kakor da te važne dobe zanj sploh bilo ni, kakor da ni presledka med akademijo in njegovim današnjim ustvarjanjem. Ekspresionistično udejstvovanje Francéta Kralja — kakor tudi premnogih sodobnikov — je bilo ob svojem času nujno in razumljivo, dasi ni mogoče trditi, da bi bilo to umetnostno gibanje izšlo iz slovenske „ljudskosti“, saj je prišlo neposredno iz tujine. Preko neizogibnih ovinkov mladih let je Kralj srečno in brez škode prešel. Zato bi bil moral — če je hotel objektivno pojasniti svojo rast — priznati, da je zašel. To ni sramota zanj, temveč ena izmed važnih stopenj v razvoju. Prav zato je ne bi bil smel preiti molče. Njegova moč ni v teh izposojenih geslih, ni v bistveno tujih mu oblikah in smereh, globlja je, prabitna. Saj so morda ti ekspresionistični poskusi zanj res izredno značilni, kar odločilni, ker so izraz mladostnega, strastnega hotenja, dati se vsega brez kompromisov in kar najbolj neodvisno od starega. Zakaj pa ustvarja tako, kakor se mu oblikuje prav zadnja leta njegov tako svojski slog, kakršnega kažejo slike kakor so Kopalka, Desetnik, Portreti rodbinskih otrok ali Pogled na Ljubljano — in ne drugače, na to pa ni dal odgovora. In prav to bi bilo zanimivejše od vsega drugega.

Francéta Kralja spis je zares edinstvena izpoved upodablajočega umetnika, kakršne Slovenci še nimamo. Kolikor od avtobiografije sploh moremo pričakovati resničnosti, je to delo iskreno in možato, čeprav ni brez očitne subjektivnosti niti brez samohvale. Toda kdo med nami — in še celó upodablajoči umetnik — bi bil napisal táko knjigo drugače? V nji je v malem obnem samem človeku viden razvoj vse oblikovne umetnosti. Najbolj hvale vredna je pa odkritost in pogum, s katerim je pokazal sebe in okolico brez lepoticenja. Čeprav je ponekod malce groba, je vendar ta knjiga sredi neprestane hinavščine redek, jasen in čist glas, brez dvoumne misli.

Razkrila nam je mnogo nerazumljivega v umetnikovem snovanju, pojasnila marsikaj, kar smo komaj slutili. Pokazala je pisca kot plod starega umetniškega rodu in kraja, razodela, kako se je v njem porajala in oblikovala prirojena stvariteljska sila, se zgladila v študijah, da zdaj v trdem delu dozoreva do svojske popolnosti. Spoznali smo, kako je avtor te knjige ves zgolj oblikovalec, ki čuti, ustvarja in živi samo v podobah, v likih, pravo nasprotje hladno razmišljajočemu umu. Bolj kakor po svoji kritični točnosti pa nam je to delo dragoceno zaradi neposrednosti, svežosti in zdravja, ki so nam za pisca porok, da bo še rasel in se razvijal do popolne zrelosti. *K. Dobida.*

ÉMILE ZOLA - ALFONZ GSPAN: *GERMINAL*. Izdala in založila Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1933. Natisnila Delniška tiskarna. Str. 617 (z uvodom).

Prevod, ki ga je poklonila Tiskovna zadruga svojim naročnikom kot sedmo knjigo zbirke „Mojstri in sodobniki“, ni mogel iziti v primernejšem času. Danes, ko se tisoči naših rudarjev in ostalih delavcev bore v junaškem samozatajevanju za golo življenje, je to delo morda bolj aktualno kakor pred petdesetimi leti, ko je izšlo v prvi originalni izdaji. Kakor je tedaj mogočno odjeknilo po vsej Evropi, tako bo gotovo tudi danes resen in učinkovit opomin vsem, ki imajo moč in sredstva, da rešijo črne trpine pogina in obupa.

Kar se mi je zdelo potrebno povedati o pisatelju in njegovem delu, sem navedel že v uvodu h Gspanovemu prevodu. V podrobno analizo se tam nisem spuščal in tudi tu ne nameravam ničesar dodati, saj je roman v celoti pisan preprosto in jasno in ne potrebuje razlage. Preostaja mi samo še, da izpregovorim o prevodu samem.

Delo človeških rok ni nikdar popolno in tako so tudi prevodi dobri ali slabi ali pa v sredi med obojim, dovršenih prevodov pa menda ni. Prevajanje tudi ni lahka stvar. To prav dobro vedo vsi, ki so se kdaj ukvarjali s tem poslom. Najti vedno točen izraz za misel originala in mu obenem dati slovensko lice, očiščeno vsakršnega tujega nadiha, to je stvar, ki se tudi dobremu prevajalcu ne posreči v vsakem primeru. Gspanov „Germinal“ smemo v celoti uvrstiti med dobre prevode, kakršnih imamo, hvala Bogu, v zadnjih letih že precej. Posamezna mesta so prevedena prav srečno, tako n. pr.:

„mati je našobila usta“, str. 44 (la mère pinça la bouche); „Vi ste pa res fant od fare“, str. 56 (Vous êtes un bon bougre); „kakor pet krav za en groš“, str. 83 — samo „en“ je odveč — (comme quatre sous); „fant od fare“, str. 101 (gaillard); „Pri dobrovoljčku“, str. 199 i. dr. (Bon-Joyeux); „ni se še dokopal do tega“ (str. 209); „... je udrihal po rudniški družbi“ (str. 209); „bo zaropotalo“ (str. 212); „njegova kri“ str. 299 (sa race); „da ne bi dal zanj niti počenega groša“ (str. 464); „da je šla naša stavka po gobe“, str. 475 (fichue) itd.

To so nekateri primeri, ki pričajo, da ima Gspan zdrav čut za dobro slovensščino in da ni suženj originalnega besedila. So pa seveda tudi mesta, kjer je imel prevajalec manj srečno roko, bodisi da jih ni povsem doumel, bodisi da jih je premalo pretehtal. Upam, da mu ne bom vzel poguma in pokvaril veselja do prevajanja, ako navedem tudi važnejše nedostatke prevoda.

I

Predvsem hočem opozoriti na nekatera mesta, kjer je smisel originala v prevodu medel, netočen, popačen ali celó popolnoma nerazumljiv.

Repšče (str. 25 in drugod) ni povsem isto kakor francoski *champ de betteraves*; *betterave* je pesa, torej bi bilo prav *pesno polje*, s *peso posejane njive*, morda tudi *pesišče*. — „... da bi potisnil ... v žepe obe roki“ (str. 25): original pravi „otrple roke“ (des mains gourdes); nikakega razloga ni, da bi se pojem „gourdes“ v prevodu izpustil. — „Un gros cheval jaune“ je na str. 27. „plavo kljuse“, na str. 28. „debeli, rumeni konj“, na str. 29. „plavec“; bolje bi bilo odločiti se za en sam izraz, „kljuse“ pa nikakor ni na mestu, ker *debelemu* ali *velikemu* konju navadno ne pravimo tako. — „med *dogami* v neki kolarski delavnici“ (sous les bois...), str. 28, ni točno, ker kolarji ne rabijo dog, ampak le sodarji. — „pičlo število svetilk“ (les rares lanternes), str. 28: zakaj ne dobesedno: „redke svetilke“? Kjer se dobesedni prevod ne upira duhu našega jezika, je še najboljši.

„Ljudje še mesa nimajo vsak dan“ (str. 29): še ni na mestu in popolnoma obrne smisel originala (On n'a pas de la viande tous les jours), kar pomeni, da ljudje ne jedo vsak dan mesa, to se pravi, da se morajo zadovoljiti s preprostejšo ali manj izdatno hrano, skratka, da slabo živijo; iz prevoda pa dobimo dojem, da so ti ljudje zelo razvajeni, ker mislijo, da morajo imeti vsak dan vsaj meso, ako že nimajo piščancev in torte! — Za besedami „nikdar še ni bilo toliko zaslužka“ (str. 29) sta izpuščena dva stavka, ki bi se morala glasiti v prevodu: „Sedaj pa si moramo zopet

zatiskati pas. Res, hudo je povsod, delavce odpuščajo, tvornice se zapirajo druga za drugo.“ Seveda manjka zaradi te vrzeli logična zveza z naslednjim stavkom prevoda. — „Hotona je pravkar odpustila svoje nameščence“ (str. 29): ta stavek moremo razumeti samo tako, da je Hotonova tovarna (ne Hotona!) odslovila (bolje kakor „odpustila“) vse nameščence, da je torej ustavila obrat, česar pa original ne pove, ker govori le o *redukciji* osebja („venait de réduire“); točno bi bilo torej: Hotonova tovarna je pravkar odslovila del svojih nameščencev ali: Hotonova tovarna je pravkar skrčila število nameščencev.

„To pot je pripeljal tri hunte“ (str. 31); točno: to pot je pripeljal *samo* tri hunte ali še bolje: ... je *vozil* samo tri hunte (il *n'amenait* que trois berlines). — „Dete je tulilo *dalje*, prestrašilo se je *svojih* *koščenih* *ročic*, ki so *mahedrale* nad njim“ (str. 43); prav: Dete je *še bolj* tulilo (davantage), prestrašilo se je *teh* (ali *njegovih*, *Mahenjevih*) *žilavih* *rok*, ki so mahale nad njim. — „Nu, ste videli! Človek bi še mislil, da imam rento!“ (str. 47); prav: No, ali bo že kaj? (Dajmo, dajmo, hitimo!) Človek bi dejal, da smo rentniki! (Oče namreč priganja otroke, ker je pozno in ker vsaka zamujena minuta pomeni izgubo zaslužka.)

„Kakor kaka čreda“ (str. 48); prav: kakor *cepetajoča* čreda (avec un *piétinement* de troupeau). — „krepka deklina“ (str. 53); prav: dobrodušno dekle (bonne fille). — „... v svoji nespodobni obleki, smešni in *odvratni*“ (str. 54): *odvratni* ni na mestu, prav bi bilo „izzivalni“ ali „vznemirljivi“ (d'un comique *troublant*).

„Prej je treba kaj drugega dodelati“ (str. 58) je nekoliko nerodno za francoski „Il faut bien que les manœuvres se fassent“; bolje bi bilo: „Delo mora biti opravljeno“ ali pa: „Vse ob svojem času, priprave se morajo končati“ ali kaj podobnega. — „drsnata masa“ str. 61): bolj jasno bo: sirova gmota (la masse grossière). — „kajti *četudi* je bil še neroden, je po nepotrebnem napenjal mišice“ (str. 63): *četudi* popači smisel; prav: kajti bil je še neroden in je po nepotrebnem napenjal mišice (prav zavoljo tega, *ker* je bil neroden!). — „Čisto izgubljena sta bila, pa bi se lahko tako prijateljsko smejala“ (str. 86); *pa* popolnoma izpači misel in dá besedi „izgubljena“ povsem drug pomen; prav: Bila sta kakor izgubljena (t. j. popolnoma sama) in bi se bila lahko prijateljsko smejala (v resnici sta namreč iz zadrege molčala).

„rajši se brini (zakaj ne „brigaj“?) za tisti dve lajdri, ki si ju spraviš v drugi stan“ (str. 96) je popolnoma napačno; v originalu čitam: tu ferais mieux de reconnaître les deux gosses dont tu l'as emplie, kar pomeni: rajši priznaj očetovstvo tistih dveh otročičev, ki jih je imela s teboj (namreč Filomena); to je smisel; tu bi bilo seveda na mestu, ko bi bil tudi prevod nekoliko prostaški, kar bi bolj ustrezalo originalu „dont tu l'as emplie“ (morda „nabunkal si jo“ ali „ubrejl si jo“ ali kaj podobnega).

„In *kakor* so že bile tu *rabe* patriarhalne in domačnostne, *tako* je živel ves ta mali svet v dobrem prijateljstvu“ (str. 105); prav: In *ker* je bilo *službeno* *razmerje* patriarhalno ..., je živel ves ta mali svet ...; *comme* je tu vzročni veznik.

„poslopja ... *načičkana* z visokimi dimniki“ (str. 125); „preko zidu, ki ... je bil *načičkan* s črepinjami“ (str. 404); besedo „načičkan“, ki je Pleteršnik nima v slovarju, poznam samo v pomenu „nališpan“ in se rabi običajno nekoliko zaničljivo o obleki in podobnem; original ima na obeh navedenih mestih *hérissé* (naježen, nasršen) in hoče torej povedati samo to, da so nad poslopji *štrleli* dimniki, oziroma da je bil zid po grebenu obložen s črepinjami, pa ne zaradi lepšega, ampak zaradi varnosti. Isto velja tudi za stavek „hiše ... so bile *načičkane* z bajoneti“ (str. 444).

„le matin“ ni „osorej“ (str. 142), ampak „zjutraj“ ali „davi“. — „so... izpodrecavali ljubicam krila“ (str. 166); prav: so *vzdigovali* ali *privzdigovali* dekletom krila; ženske si *izpodrecajo* krila, fantje pa imajo nekoliko drugačne namene.

„... ter se je obregnil obenj“ (le *frôla*), str. 167; *frôler* pomeni „obrsniti, osmukniti, na rahlo dotekniti se, skoraj dotekniti se“, *obregnemo* pa se na koga z besedo, in sicer ne posebno milo; na str. 171. pravi tudi Gspan pravilno: zato se je osmuknila ob njem.

„... kadar so se oči *moškega* srečavale z njenimi“ (str. 178); prav: ... *mladeničeve* oči (les yeux du jeune homme);

„Kje neki je Pluchart?“ (Où en est-il, Pluchart?), str. 182; prav: Kako daleč je že Pluchart? Kako je s Pluchartovo stvarjo?

„šlo je za to, *kdo* bo... ponovil napev svoje pesmi“ (str. 198); bolje: *kateri* bo ponovil, ker gre za ščinkavce. — *Chichouïeux* in *batisecouics* sta ptičarska izraza za dresirane ščinkavce, ki jih ne navajajo v točnem pomenu niti največji slovarji; Sachs-Villate ima sicer *batisecouic*, toda le v splošnem pomenu („dresiran ščinkavec“). Gspan si je tu pomagal iz zadrege dovolj spretno z „ropočévi“ in „gričévi“ (str. 198), poslednje pač po „griču“ in „gričevati“ (Pleteršnik); odkod ima prvo, ne vem.

„... noge, ki so se srečavale s povešenimi očmi“ (str. 206); prav: „... ki so jih srečavale (videle, opazovale) njegove povešene oči“.

„On je oboževal svojo ženo, ona pa, strastna, sladkosneda plavolaska, je bila zmerom slabe volje in takoj užaljena“ (str. 249); prevod je netočen in tudi nejasen, ker iz njega ne razvidimo, zakaj je bila užaljena, in original tega tudi ne trdi, ampak pravi le, da sta bila *oba* nezadovoljna, ker se nista mogla nikdar prav zbližati; pravilno bi se glasil prevod nekako takole: „On je nežno ljubil svojo ženo, ona pa je bila čutna, hotljiva plavolaska, in prav kmalu sta spala vsak zase, pri vsaki malenkosti nataknjena, takoj užaljena.“

„Toda ta nova pustolovščina doma... se mu je upirala“ (str. 252) je prevedeno dobesedno, a v slovenščini ni dovolj jasno; smisel je tale: Toda misel, da bi bila taka nova pustolovščina mogoča doma, pod njegovo streho, ... se mu je upirala. — „... sen o *priljudnem* vodji“ (str. 280): *populaire* ni „priljuden“, ampak „priljubljen“ ali „popularen“ ali pa tu celó dobesedno „ljudski“.

„... zmerom bolj je močan“ (str. 281); prav: „nazadnje vendarle zmaga“ ali „nazadnje je vendarle močnejši“ (on finit toujours par être les plus forts).

„Viš, ko bi vedel, da bo kak prijatelj žrtvoval le eno kapljo krvi, bi takoj pobegnil v Ameriko“ (str. 297); v tej obliki je stavek nejasen in nelogičen; pravilno, jasno in logično bi rekli: „Viš, ko bi vedel, da bo to stalo moje prijatelje le kapljo krvi, bi takoj pobegnil...“ ali pa: „... da bodo morali moji prijatelji žrtvovati le kapljo krvi...“; le tako je utemeljena misel na beg.

„... služil je svoji prizadevnosti“ (str. 301) mi je nerazumljivo, pač pa mi je povsem jasen original „il servait son ambition“; „ambition“ pomeni res tudi „prizadevnost“, a ne vedno; prvotni pomen je „častihlepje“ in ta bi moral ostati tudi v prevodu. Prav tako je pogrešen tudi stavek: „Dolga sanjarenja so ustalila njegovo prizadevnost“ na str. 449. (ses longues songeries avaient fixé son ambition); takšen prevod bo marsikomu nejasen; bolje bi povedali to misel na primer takole: Dolgo razmišljanje je dalo njegovemu častihlepu določen smoter. — „... delavci *bi bili* prav gotovo *zmagali* gospodarja, če *bi imeli* v hranilnici denar“ (str. 310); prav: delavci *bodo premagali* gospodarja (ali pa samo „zmagali“ brez objekta), *ko bodo* imeli denar...

„Družba ... je obljubljala, da bo vrnila delavske knjižice ...“ (str. 323); prav in logično bi bilo: Družba je govorila o tem, da bo vrnila ..., kakor v originalu (parlait), ali pa: Družba je *grozila*. — „Nenehno je mislil, da bi jo prijel“ (str. 328); v prvem trenutku ni jasno, kdo je to mislil; original je popolnoma jasen: *lui*, toujours, songeait à la prendre; tudi v prevodu bi bilo treba dodati *on* ali pa *Bébert*.

„Rudnik ... ga je zdaj dovrševal s tem, da mu je bil polomil noge (La mine ... venait de l'achever, en lui cassant les jambes), str. 334; *achever* ima tu pomen „uničiti, pokončati“, torej: Rudnik ... ga je zdaj pokončal (strl, uničil) s tem, da mu je polomil noge.

„... rušil je krivičen spomin mrtvih stoletij“ (str. 346); prav: rušil je *krivično zgradbo* ali *krivični spomenik* mrtvih stoletij (*le monument inique*).

„To bi bil *stečaj*“ (str. 363); prav: to bi bil polom, to bi bil konec, to bi bila poguba (*la faillite*).

„Štefan, ki se je odrekel svojemu delu v koloniji“ (str. 395); prav: ... ki se je odrekel svojemu *deležu*.

„... in požrl nekoliko brinovca, ki ga je tako stresal, da je mislil, da brez njega ne bi mogel vzdržati do konca“ (str. 395) je nesmisel; prevajalec je slabo razumel particip *frissonnant*. Pravilno bi se moral glasiti prevod: (Štefan je) požrl nekoliko brinovca, *ker se je tako tresel*, da je mislil ... — „... gospod Hennebeau je dejal, da pojde ven ..., *potem pa je šel* kočiji naproti“ (str. 431); prav: ... *in da pojde* kočiji naproti (*de sortir ... et d'aller au devant de la voiture*).

„Vsi pa so videli na čelu neke tolpe župnika, vihtečega križ“ itd. (str. 447). Smisel je popolnoma popačen. Iz prevoda mora vsakdo posneti, da so res videli župnika pri tem revolucionarnem delu. V resnici pa gre tu samo za privid, za sliko, ki jo vzbujajo poslušalcem notarjeve besede, ne pa za resničen prizor. Da bo misel jasna, bi torej rekli na primer: Vsi pa so že videli *v duhu* župnika, kako vihti na čelu tolpe križ ... itd. (nikakor pa ne „neke tolpe“, ker besedica „neka“ še prav posebno vzbuja dojem resničnega prizora).

„... kjer je marsikak pobegli bančnik upropastil svojo družino“ (str. 451); prav: kjer so pobegli bančniki upropastili *marsikatero rodbino* (*des familles*), saj za *svoje* rodbine bančniki običajno že poskrbe, dokler je še čas.

„... in tako sta se drznila priti dva upravna svetnika preiskavat, delala sta se, kakor bi jima bilo žal, četudi jima ni bilo videti, da se kaj vznemirjata zbog izida“ (str. 452) je medlo in nejasno; pravi smisel je tale: dva člana uprave sta blagovolila priti preiskavat (ali: sta se milostljivo odločila za preiskavo), toda videlo se jima je, da jima je žal truda (da sta prišla le nerada) in da jima ni do tega, kakšen bo uspeh preiskave.

Sale crapule ni *sirota uboga* (str. 524), ampak je psovka (grdoba, svinja, golazen). — „... ker pa *se je nadejal*, da mu bo voda ugasnila svetilko“ (str. 551) je nelogično; prav bi bilo: ker je *slutil*, ker je *domneval* ali tudi *ker se je bal* (*il se doutait*). — „Mislec napraviti dobro delo, so nameravali zaključiti izlet“ (str. 573) nima nikakega pravega smisla; pisatelj je hotel povedati, da so nameravali zaključiti izlet z dobrim delom, v prevodu pa to ni povedano.

„Bodi tako prijazen in poglej dol, če *nisva morda tam spodaj*“ (str. 591) je sicer dobesečen prevod (*si nous y sommes*), toda za nas nima nikakega smisla. Francoz rabi to frazo, kadar hoče komu namigniti, da je odveč ali da mu je na poti; po naše bi rekli: „pojdi no pogledat, koliko je ura“ ali kaj podobnega.

„Kri je razdražila sluznico, zaradi česar je močno kašljal“ (str. 591) je napačno; ne gre za Štefana in njegov kašelj, ampak je le primera: bilo je kakor fizična potreba, kakor razdražena sluznica, ki sili h kašlju.

„...naznanili so ‚meso‘“ (str. 612) morda ni dovolj jasno; *taper pour la viande* je rudarski izraz in pomeni „dati znamenje za spuščanje ali dviganje rudarjev“.

Tu pa tam je prišel prevajalec navzkriž z glagolskimi časi, ki jih rabi original. Točno posnemanje originala sicer ni vedno neizogibno potrebno in v slovenščini tudi ne bi bilo vedno blagoglasno, toda kjer je razlikovanje francoskih časov potrebno zaradi točnejšega smisla, moramo v prevodu to upoštevati. Ako že nočemo prepogosto rabiti na primer slovenskega pluskvamperfekta, si lahko pomagamo s primernimi adverbji, ki dajo stavku povsem točen smisel.

Str. 28: „...ki je njene strehe mladenič bolj *ugibal*, kakor pa videl“ („dont le jeune homme *avait deviné* les toitures“); to je mogoče razumeti v prevodu le tako, da je mladenič *ugibal strehe* (bolje bi rekli *slutil*), medtem ko je starec govoril in meril z roko na nasebino. V resnici pa ni tako. Sedaj je Štefan že dovolj dobro razložil nasebino, saj je bila prav blizu; *slutil* bolj kakor videl pa je strehe že poprej, ko je stopal po klancu, kakor čitamo na str. 26.: „...a na levici se je dvigala ...vzpetina, iznad katere so moleli... zatrep *kakor kak privid vasi* z nizkimi... strehami“, in to hoče povedati original s svojim pluskvamperfektom. Da bo prevod po smislu točen, bomo torej rekli na primer: „...ki je njene strehe mladenič *poprej* (med potjo, na klancu) bolj *slutil* kakor videl.“

Str. 32: „Zdaj je luč iz ognjene košare dodobra obsvetila njegova (tiskovna pogreška za „njegovo“) debelo glavo“; točno: „Ogenj iz košare mu je *svetil* sedaj naravnost v debelo glavo“ (La corbeille de feu, maintenant, *éclairait* en plein sa grosse tête). — Str. 47: „Jeanlin je *pobiral* drobtine kruha“; točno: „Jeanlin je (bil medtem) *pobral* vse krušne drobtine (*avait ramassé*...)“. — Str. 65: Ves drugi odstavek IV. poglavja ima v originalu glagole v imperfektu, ker opisuje vsakdanje, vedno ponavljajoče se delo v rudniku, kar v prevodu ne pride do pravega izraza. Enako na str. 88.: „O ponedeljkih... se je z vso silo *česnila* po nosu, *zapustila* odkop...“, potem pa se je *prišla* sem k živalim skrit...“ Tudi tu ima original povsod imperfekt, ker pripoveduje o početju, ki se je redno ponavljalo. V prevodu bi to prav lahko povedali z nedovršenimi glagoli, kjer takih ni, pa bi dodali primerne časovne adverbe.

Str. 93: „Štefan je komaj spoznal visoko ladjo..., ki se mu je *videla*... tako vznemirljiva“: pluskvamperfekt originala zopet ne pride do veljave, kar seveda izpremeni pomen; z adverbom „zjutraj“ bi bila dosežena popolna jasnost: „...ki se mu je zdela *zjutraj* tako vznemirljiva.“

Str. 163: „...toliko takega so *videli*, *slišali* so takšno klafanje...“; točneje: „toliko takega so morali *gledati*, *poslušati*...“, da pride do veljave imperfekt originala. — Str. 276: „...v Victoire-u... se je *spustila* zdaj komaj četrtna ljudi v jamo“; točno: se je *spuščala*, je *hodila* v jamo (imperfekt v originalu). — Str. 515: „Streli... so *odmevali* tja do Pariza“; prav: so *odjeknili*, so *vzbudili odmev* (avaient retenti).

Rudarska terminologija, ki je v Germinalu ni malo, je delala prevajalcu gotovo precejšnje preglavice. Koliko je v prevodu točna, ne moremo soditi, a v splošnem je razumljiva, in to je glavno. Želeti bi bilo le, da bi prevajalec rabil za isti pojem vedno isti izraz, kar je v splošnem tudi storil, vendar so na primer *moulineurs* sedaj *odvozači* (str. 26), potem zopet *delavci* (str. 31, 35,

50), drugod *nakladači* (str. 92) ali tudi *vlačniki* (str. 158); *beffroi* je *izvaževalni oder* (str. 28, 49, 164) ali pa *stolp* (str. 50, 277); *cribleuse* je *presejalka* (str. 41) ali tudi *izbiralka* (str. 95, 117); *veine* je *odkop* (str. 65) ali *sloj* (str. 67), drugod zopet *žila*. Ako rabi prevajalec tudi nekatere tujke (hunt, šaht, separacija), mu tega ne bomo šteli v zlo, ker so se ti izrazi med našimi rudarji že popolnoma udomačili. (Konec prihodnjič.) — Fr. Sturm.

GLEDALIŠKI PREGLED

KONCERTI. Koncert orkestra Glasbene Matice. Smisel za instrumentalno glasbo je prišel k nam zelo pozno. Šele v povojnem času smo jo začeli resneje gojiti, k temu je tudi mnogo pripomogla ustanovitev slovenskega konservatorija, ki je v tem pogledu pokazal doslej prav lepe uspehe. Za našo simfonično glasbo pa pomeni ustanovitev domačega orkestra velik korak naprej. Danes imamo kar tri orkestre: opernega, Glasbene Matice in konservatorijskega. Seveda ni tu nikakor važna količina kolikor kakovost, ki jo zmore dati poedini orkester.

Ob pomembnejših prilikah se vse ti trije orkestri običajno združijo v enoto, ki pa — zaradi heterogenosti poedinih glasbenih osebnosti — ne tvori prave umetniške celote in zlitosti. Zato je večkrat bolje, če nastopi le poedini orkester, ki ima že sam na sebi nekaj povsem svojstvenega in enotnega.

Najvažnejša točka koncerta Glasbene Matice je bil Čajkovskega klavirski koncert. Kot solistka je nastopila B. Šaplja. Če upoštevamo njeno razpoloženje na tem večeru, moramo reči, da je rešila svojo nalogo zadovoljivo, dasi je preveč poudarila le glasbene zunanosti. Poleg nejasnosti v podajanju glasbenih misli (fraziranje) in oblikovne raztrganosti je motila zlasti nepotrebna uporaba pedala. Sicer končne presoje ni mogoče izreči, ker ni za to dovoljne podlage.

L. M. Škerjanc kot dirigent nima velikih zahtev ter poudarja zvočnost. Dinamično pa je bila izvedba celote dokaj medla. Celotna prireditev je imela izrazito šolski značaj in kot takega jo je sprejelo tudi občinstvo.

Faustovo pogubljenje. Izvajati večja dela svetovnega formata je lepa zadeva, a tudi težka. O tem smo se prepričali pri izvajanju Glasbene Matice in orkestralne trozveze opernega, matičnega in konservatorijskega orkestra. Ta orkestralna trozveza, ki je tvorila podlago vokalnemu telesu, je bila neenotna in neubrana. Krivda leži v tem, ker se skupno vežbanje teh treh orkestralnih enot ne vrši redno, ampak le takrat, kadar pride potreba iz čisto neglasbene strani, recimo takrat, kadar čuti Glasbena Matica nujnost za kakšne javne nastope. V tem pa tičita tudi poglobitna nesreča in neuspeh pri izvajanju velikih in obsežnih del, ki imajo poleg priznanih odlik še pomp in finančne težave.

Sicer imajo velika dela dve plati: ena plat je finančna, druga pa muzikalna. In ker zahteva vsako delo ogromnega napora, priprav itd., mora biti zato izbera stroga in časovno utemeljena. Dvomim, da je „Faustovo pogubljenje“ za današnje čase!

Priznati moramo M. Poliču, ki je delo menda sam izbral, mnogo požrtvovalnosti in naporov, toda v ozir moramo vzeti kakovost izvajanja, pomembnost dela, ne pa njegove obsežnosti. Krajša skladba, ki bi ne delala težav niti